

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 9/06-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. apríla 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Auxta a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Ing. M. Š., bytom Ž., zastúpeného advokátom JUDr. I. M., Ž., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 118/02, za účasti Okresného súdu Žilina, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 118/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 118/02 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. M. Š. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť Ing. M. Š. trovy právneho zastúpenia v sume 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. I. M., Ž., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 9/06 z 12. januára 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. M. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 118/02.

Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom súdneho konania vedeného pred okresným súdom, ktoré bolo začaté na základe ním podaného žalobného návrhu z 29. apríla 2002 „o uloženie povinnosti odporcovi vydať pracovný posudok navrhovateľovi“ proti E., a. s., Ž. (ďalej len „odporca“).

Podľa sťažovateľa v jeho prípade „nebolo do podania tejto sťažnosti orgánom s právomocou vo veci konať právoplatne rozhodnuté (tri roky a osem mesiacov) a navyiac „vo veci nebolo vykonané ani jedno pojednávanie“.

Okresný súd podaním sp. zn. 1 SprS 38/06 zo 14. februára 2006 doručeným ústavnému súdu 20. februára 2006 predložil k sťažnosti vyjadrenie, v ktorom sa okrem iného uvádza, že „postup sudcu bol nasledovný:

- Prevzal po pôvodnej sudkyňi 1. 10. 2004 stovky neskončených vecí (vyše 700).

- Veci naštudoval a rozdelil ich podľa kritérií nášho Ústavného súdu a ESLP v Štrasburgu na naliehavé a s prihliadnutím na dobu nápadu v nich určil predbežný termín.

- Tento termín (prvý štvrtrok 2006) aj listom zo dňa 29. 3. 2005 (doručené sťažovateľovi 4. 4. 2005) sudca oznámil účastníkom v zmysle § 372 Občianskeho súdneho poriadku.

- Napokon termín bol dňa 5. 12. 2005 stanovený na 26. 1. 2006. Sťažovateľovi bolo predvolanie doručené 7. 12. 2005. Termín bol napokon z dôvodu PN zrušený a nový určený na 21. 3. 2006.

Z uvedeného dôvodu je zrejmé, že súd už začiatkom roku 2005 dal jasne najavo, kedy najneskôr vec prejedná a aj ju rozhodne a sudca to aj plnil a splnil.“

Podaním doručeným ústavnému súdu 9. marca 2006 sa právny zástupca sťažovateľa vyjadril k stanovisku okresného súdu a okrem iného uviedol:

«Okresný súd vo svojom vyjadrení v podstate považuje našu sťažnosť za opodstatnenú, sám konštatuje existenciu priesťahov v konaní, keď uvádza, že sťažovateľ podal sťažnosť „nie v dobe, keď sa vo veci nekonalo“, resp. „priesťahy za minulé obdobie nechcem spochybniť a ani banalizovať“.

Pokiaľ sa týka časového momentu podania sťažnosti sťažovateľom, je potrebné uviesť, že uplatnenie práva sťažovateľa domáhať sa prostredníctvom ústavnej sťažnosti odstránenia zbytočných priesťahov je jeho výlučným, ústavou garantovaným právom a ani Okresnému súdu neprináleží namietat skutočnosť, kedy sa sťažovateľ tohto práva dovoľá.

(...)

Nakoľko vo veci nebolo právoplatne rozhodnuté, stav právnej neistoty teda naďalej trvá a tento je možné odstrániť len právoplatným rozhodnutím súdu príslušným vo veci konať. Je teda namieste domáhať sa uloženia povinnosti súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov.»

II.

Z obsahu sťažnosti, vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 118/02:

- 30. apríla 2002 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa „o uloženie povinnosti odporcovi vydať pracovný posudok navrhovateľovi“, v ten istý deň okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za podaný návrh v sume 1 000 Sk (sťažovateľ tak urobil 24. mája 2002),

- 24. mája 2002 okresný súd vyzval odporcu na vyjadrenie k priloženému návrhu (odporca tak urobil 23. augusta 2002, keď doručil okresnému súdu vyjadrenie k žalobnému návrhu spolu s pracovným posudkom sťažovateľa a dokladom - podacím lístkom - o zaslaní pracovného posudku sťažovateľovi),

- 29. marca 2005 okresný súd oboznámil účastníkov predmetného konania s predpokladaným termínom pojednávania s tým, že bude nariadené do konca 1. štvrtroka 2006,

- 5. decembra 2005 okresný súd nariadil termín pojednávania na 26. január 2006,

- 26. januára 2006 okresný súd zrušil termín pojednávania nariadený na tento deň, a to z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu,

- 3. februára 2006 okresný súd nariadil termín pojednávania na 21. marec 2006,

- 21. marca 2006 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd rozhodol tak, že návrh sťažovateľa zamietol a nepriznal mu náhradu trov konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal 12. januára 2006 na ďalšie konanie IV. senát ústavného súdu. Od 1. marca 2006 v súlade s rozvrhom práce na tento rok 2006 sa sudca spravodajca Ján Luby stal členom II. senátu ústavného súdu a veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Ján Luby, prerokuje II. senát ústavného súdu. Z tohto dôvodu túto vec prerokoval a vo veci samej rozhodol II. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu

alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa: 1. právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj povahu veci a o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, 2. správania účastníka konania a 3. postupu súdu.

1. Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť vecí“, ústavný súd vzal do úvahy právny a skutkový stav veci. Ide o pracovnoprávny spor, v ktorom sťažovateľ uplatnil nárok na vydanie pracovného posudku. Ústavný súd konštatuje, že obdobné konania právne zložené nie sú a tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré pri rozhodovaní môžu využívať rozsiahlu stabilizovanú judikatúru. V posudzovanom prípade nejde ani o skutkovo zložitú vec.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 14 C 118/02, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania v procesnom postavení navrhovateľa. Ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľa ako také, ktoré zásadným spôsobom neprispelo k doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom.

Pri posudzovaní správania sťažovateľa vo vyhodnocovanom konaní však ústavný súd poukazuje na to, že sťažovateľ podal sťažnosť proti nečinnosti prvostupňového súdu podľa § 3 ods. 7 a § 62 ods. 1 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov až 15. decembra 2005, t. j. v čase po doručení predvolania (7. decembra 2005) na termín pojednávania nariadený na 26. január 2006, teda de facto v čase, keď okresný súd začal vo veci konať.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietáhom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd na základe zistení o úkonoch okresného súdu v posudzovanom spore konštatuje, že od podania žalobného návrhu 30. apríla 2002 do 5. decembra 2005, keď okresný súd nariadil termín pojednávania na 26. január 2006, vykonal okresný súd iba jednoduché úkony (výzva sťažovateľovi na zaplatenie súdneho poplatku, výzva odporcovi na vyjadrenie).

Dňa 23. augusta 2002 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu k sťažovateľovmu žalobnému návrhu. Okresný súd vykonal ďalší úkon v merite veci až 5. decembra 2005 (nariadenie termínu pojednávania), t. j. po viac ako troch rokoch od doručenia uvedeného vyjadrenia.

Konanie okresného súdu od decembra 2005 možno charakterizovať ako plynulé, ktoré vyústilo do rozhodnutia vo veci samej, keď na pojednávaní uskutočnenom 21. marca 2006 okresný súd zamietol žalobný návrh sťažovateľa v plnom rozsahu aj napriek jeho vyjadreniu, že pracovný posudok z 18. augusta 2002 nepovažuje za pracovný posudok v zmysle pracovnoprávnych predpisov platných a účinných v relevantnom čase.

Okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti zo 14. februára 2006 okrem iného konštatuje, že zákonný sudca „*Prevzal po pôvodnej sudkyňi 1. 10. 2004 stovky neskončených vecí (vyše 700)*“. Ústavný súd nemôže prijať tento argument. V dobe nariadenia prvého pojednávania vo veci samej okresnému súdu už muselo byť zrejmé, že došlo k ničím neospravedliteľnému zbytočnému prietahu vo veci sťažovateľa. Nariadenie pojednávania v tejto dobe je postupom, ktorým nemožno odstrániť následky dovtedy trvajúcej nečinnosti okresného súdu.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 14 C 118/02, došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie sťažovateľom označených práv okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia vo svojej veci.

V nadväznosti na výrok o porušení označených práv a v záujme efektívnosti zavŕšenia poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vychádzal zo stavu, že napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu naďalej trvá, preto vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať bez zbytočných prietahov v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 118/02 a odstrániť tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ, do právoplatného rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk z dôvodov, že „*absencia právnej istoty v prejednávanej veci znamená pre neho citelné následky*“, a navyše, ako ďalej uvádza, „*je zvýraznená jeho nemalými výdajmi v súvislosti s uplatnením práva (súdny poplatok, trovy právneho zastúpenia), samotnou povahou predmetu konania – potreba pracovného posudku pre prijatie sťažovateľa do pracovného pomeru (...)*“.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 14 C 118/02, ktorá je takmer 4 roky, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. I. M. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) každý úkon po 2 730 Sk a 2 x 164 Sk režijný paušál (§ 16 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 5 788 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. apríla 2006